

2026-10-19

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l2@regeringskansliet.se

Gäldenärens avtal i konkurs (Ds 2026:15)

Svenska Bankföreningen har fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Gäldenärens avtal i konkurs.

Bankföreningen avstyrker förslagen om hävningsförbud och att konkursboet ska få inträda i gäldenärens avtal. En sådan reglering innebär att en borgenär i princip kan tvingas in i ett avtal med en ny gäldenär. Att en borgenär inte får välja sina förpliktelser och motparter utgör enligt Bankföreningens mening ett väsentligt ingrepp i den allmänna principen om avtalsfrihet. En begränsning av avtalsfriheten bör vara motiverad och proportionerlig. Bankföreningen anser inte att frågorna är tillräckligt utredda för att begränsa avtalsfriheten på det sätt som föreslås.

I promemorian sägs att det huvudsakliga syftet för konkursboet att träda in i gäldenärens avtal är att dra nytta av motpartens prestation. Vidare sägs att det kan finnas fördelar med att hålla avtalsrelationen intakt för att underlätta en överlåtelse av hela eller delar av gäldenärens verksamhet. I konsekvensanalysen sägs att när konkursboet kan tillgodogöra sig värdet i gäldenärens avtal, kan boet få in mer medel att dela ut till borgenärerna. Bankföreningen har förståelse för resonemanget, men vill framhålla risken för att detta sker på bekostnad av den borgenär som tvingas lämna en kredit på villkor som gällde för en tidigare kund, utan att vara säker på att få tillbaka medlen. Att införa en generell rätt att driva ett insolvensförfarande på kredit är enligt Bankföreningens mening att gå för långt.

Såvitt Bankföreningen känner till är det inte några praktiska problem på detta område i dag. I dag kan frågor om fortsatt finansiering och tillhandahållande av tjänster i konkurs hanteras i dialog med konkursförvaltarna. Bankerna ges möjlighet att göra de prövningar och bedömningar som är nödvändiga innan de ingår avtal med en ny kund. Förslaget att konkursboet ska få inträda i avtalet och det föreslagna hävningsförbudet innebär i praktiken att bankerna fräntas den möjligheten. I sammanhanget bör uppmärksammas den stora mängd regelverk som gäller för banker och som ställer höga krav på exempelvis kreditprövningar och kundkännedom. Banktjänster som tillhand-

hålls en viss kund enligt avtal med denne kan inte utan vidare förväntas fortlöpa med en annan kund utan möjlighet till nya prövningar. Det finns inte heller några garantier för att den nya avtalsrelationen blir gynnsam för banken. Tvärt om riskerar banken att bli fast i ett avtal som är ingånget på villkor som gällde för en annan kund och den riskprofil som gällde beträffande denne vid en annan tidpunkt. Förslaget kan därmed innebära ett avsevärt ökat risktagande för banken, som inte har möjlighet att hantera den nya risken genom sina avtalsvillkor.

Banker har en mängd tämligen komplexa regelverk att förhålla sig till. Det har inte gjorts en tillräcklig analys av vilka konsekvenser som förslaget kan få för bankernas hantering av den risk som uppstår i samband med inträdet av en ny kund, exempelvis beträffande krav på kapitaltäckning. Av dessa krav följer, till skillnad mot vad som gäller i många andra avtalsrelationer, att en utlånande bank har kostnader som inte bara är hänförliga till den vara eller tjänst som tillhandahålls, utan även kostnader som är direkt hänförliga till avtalsmotparternas finansiella ställning och betalningsförmåga. I promemorian tas checkräkningskredit med utnyttjat utrymme upp som exempel på kreditavtal som konkursboet kan vara intresserat av att inträda i. Från bankens perspektiv är risken i princip noll vad gäller den utnyttjade krediten, om banken kan säga upp avtalet. Likaså kan den nämnda kostnaden för kapitaltäckning sägas upphöra när ett utnyttjat kreditutrymme kan sägas upp. Om banken i stället tvingas lämna kredit till konkursboet enligt avtalet, är risken för kreditförlust stor. Det finns inga garantier för att banken får tillbaka medlen. Vidare får banken en kapitaltäckningskostnad den annars inte hade haft och som banken inte heller har kunnat beakta eller prissätta vid avtalets ingående med den ursprungliga kunden. Den rätt till säkerhet som föreslås i promemorian kan i vissa fall möjligen minska risken vid ytterligare utlåning, men kompenserar inte för de kostnader som åsamkas och som annars inte skulle uppstå. I den mån borgenärskollektivet kan sägas gynnas av fortsatt tillhandahållande av kreditutrymme sker det alltså (åtminstone delvis) på bankens bekostnad och risk.

Enligt Bankföreningen finns det en betydande risk för att bankerna kommer säga upp avtal tidigare än vad de annars hade gjort för att inte tvingas till ett partsbyte. Som konstaterats är risken för kreditförlust stor. Bankföreningen delar alltså inte den bild som ges i promemorian att det är svårt att se att det inte kommer bli ett utbredd problem. I promemorian sägs också att det inte har framkommit att hävningshindret i företagsrekonstruktion har lett till att märkbart fler avtal hävs i ett tidigare skede. Enligt Bankföreningens uppfattning blir det missvisande att göra en jämförelse med företagsrekonstruktion. I en företagsrekonstruktion är det inte fråga om partsbyte. I en företagsrekonstruktion kan det fortfarande finnas intresse av en långsiktighet i avtalsrelationerna. Konkurs handlar däremot om avveckling.

Bankföreningen vill också lyfta en otydlighet vad gäller förhållandet mellan bestämmelsen i 3 kap. 1 § konkurslagen och den föreslagna bestämmelsen 3 kap. 20 § andra stycket konkurslagen. När gäldenären går i konkurs ställs det krav på rådgighets-

avskärande enligt den förstnämnda bestämmelsen. För att effektuera avskärandet vidtar banker en rad åtgärder där de, med stöd av avtal i samband med konkursbeslut, avslutar banktjänster och drar in sådant som fullmakter och överföringsuppdrag för en gäldenär i konkurs. Nu föreslås en bestämmelse som innebär ett förbud mot avtalsvillkor som ger gäldenärens motpart i ett avtal rätt att hålla inne sin prestation, häva avtalet eller på annat sätt ändra avtalet till konkursboets nackdel på grund av ansökan eller beslutet om konkurs eller de ekonomiska svårigheter hos gäldenären som har legat till grund för ansökan om konkurs. Bankernas rätt att vidta nämnda åtgärder, vilka är till gagn för hela borgenärskollektivet, skulle kunna ifrågasättas mot bakgrund av att regleringen i 3 kap. 20 § andra stycket skapar en otydlighet i detta avseende. Denna otydlighet har väsentlig praktisk betydelse. Det bör i sammanhanget framhållas att det, som nämnts, i dag ofta finns en i praktiken fungerande rutin där de för gäldenären i konkurs nedstängda tjänsterna erbjuder konkursboet (den nya parten), i den mån konkursboet efterfrågar detta.

I sammanhanget vill Bankföreningen också lyfta frågan hur hävningsförbudet ska hanteras när det gäller betalnings- och värdepappersavvecklingssystem enligt lagen om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Frågan är vad som gäller om en deltagare i ett sådant system går i konkurs; om konkursboet ska kunna fortsätta vara deltagare i avvecklingssystemet även om boet sannolikt inte fullt ut klarar sina löpande avvecklingsförpliktelser.

Om det ska införas regler om konkursboets inträde i gäldenärens avtal och hävningsförbud, är det enligt Bankföreningens mening nödvändigt att undanta banktjänster och finansiella avtal. I linje med vad som sagts ovan har Bankföreningen invändningar mot den slutsats som dras i promemorian att risken för att långgivare kommer vilja häva avtal eller vidta andra åtgärder mot gäldenären i ett tidigare skede inte lär vara alltför stor. Givet de potentiella negativa konsekvenser som beskrivits går det inte heller att utesluta att kreditgivningen i stort skulle påverkas negativt om förslagen genomförs.

Såvitt Bankföreningen har förstått regleringen i t.ex. Norge, har konkursboet en generell rätt att inträda i gäldenärens avtal. Denna rätt är dock begränsad. Konkursboet kan normalt sett inte kan kräva att få inträda i ett kreditavtal eftersom gäldenärens insolvens utgör en relevant bristande förutsättning för motparten.

I promemorian görs bedömningen att frågan om konkursboets överlåtelse av gäldenärens avtal till en ny part bör bedömas i ett annat sammanhang, exempelvis i samband med genomförandet av det nya insolvensdirektivet. Enligt Bankföreningens mening bör det tas ett helhetsgrepp på detta område. Även frågan om konkursboets inträde bör alltså övervägas i det sammanhanget, för att kunna göra en djupare och mer allsidig analys av förslagets konsekvenser. Det gäller inte minst om ett syfte med de regler som föreslås i promemorian är att hålla avtalsrelationen intakt för att underlätta en överlåtelse av hela eller delar av gäldenärens verksamhet. Det bör emellertid

Svenska
Bankföreningen
Finance Sweden

framhållas att det, som framgått ovan, beträffande banktjänster och finansiella avtal finns en rad skäl mot hävningsförbud och rätt till inträde vilka synes göra sig gällande även vid en fråga om överlåtelse av avtal.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Hanna Wetter